

הצעת תשובות לשאלות בחינת הבגרות

עברית: לשון

שאלון ב'

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — תחביר — 48 נקודות

פרק שני — מערכת הצורות — 52 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

הערה: קישוריות לדוגמאות תשובה לשאלון זה תתפרסם בדף הראשי של אתר משרד החינוך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

קרא את שלושת המאמרים שלפניך. המשפטים בפרק התחביר ובפרק מערכת הצורות הם בזיקה למאמרים.

מאמר 1

היסטוריה וספרות — לכל סטודנט

(מעובד על פי שנהר, ע' (1) [13 באוקטובר 2013]. "היסטוריה וספרות — לכל סטודנט". וואלה! חדשות.

אוחזר מ-<http://news.walla.co.il> ב-20 בינואר 2014

פסקה א אין הרבה סיסמוגרפים⁽²⁾ הרגישים לקליטת מגמות בחברה הישראלית כמו הפופולריות המשתנה של חוגי הלימוד באוניברסיטאות ובמכללות. בימינו הסטודנטים, כך אנו רואים בפרסומים ובסקרים, מעדיפים ללמוד משפטים, מנהל עסקים, כלכלה וחשבונאות על פני מדעי הרוח ומקצועות "רוחניים" אחרים. יש קשר ברור בין הנורמות והערכים של החברה ובין כיווני החיים שבחורים צעירים. הנורמה שרווחה בעבר בחברה הישראלית והדגישה את ערך ההשכלה בקביעת מעמדו של משלח היד — נחלשה. בד בבד הנורמה המדגישה את התגמול הכלכלי — התחזקה.

פסקה ב בשנות החמישים ובתחילת שנות השישים של המאה העשרים, כאשר המדינה הצעירה חיפשה את זהותה ואת שורשיה, נהרו עשרות סטודנטים לשיעורים בהיסטוריה יהודית ובמקרא. אחר כך עסקה החברה בשאלת מקומה של ההווה הישראלית בין העמים שמסביב, ולכן החלו הסטודנטים לפקוד את חוגי הלימוד היסטוריה כללית, מדעי המדינה ויחסים בין-לאומיים. המהפכות החברתיות שגרפו את צעירי העולם של שנות השישים וראשית שנות השבעים העלו פלאים את הפופולריות של חוגי הלימוד פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית ורפואה. הצעירים התפנו לחיפוש עצמי, והפילוסופיה נהפכה לאחד התחומים המובילים.

פסקה ג וכיום החוגים במדעי הרוח מתרוקנים מתלמידים. התופעה חמורה בעיקר במדעי היהדות, בין השאר משום שהסטודנטים רואים בהם מקצועות שאינם רלוונטיים לחייהם.

פסקה ד נוסף על הירידה התלולה במספר הסטודנטים הנרשמים לחוגי לימוד במדעי הרוח ניכרת ירידה של ממש גם ברמת הסטודנטים המתקבלים ללימודים בחוגים אלה. חוץ מחריגים, הסטודנטים המוכשרים נמשכים לחוגי לימוד שקשה להתקבל אליהם. התוצאה של תהליכים אלה היא שבמקומות העבודה המשפיעים על התרבות, על החינוך ועל הפוליטיקה נמצאים אנשים שאינם בוגרי מדעי הרוח.

פסקה ה כאן כדאי שנשאב עידוד מן הניסיון האמריקני: הידרדרות דומה במצב הפקולטות למדעי הרוח בארצות-הברית נבלמה בסוף שנות השמונים של המאה העשרים בזכות חברות עסקיות גדולות. הן החלו לחפש עובדים חדשים בוגרי אוניברסיטאות, בעלי השכלה עיונית רחבה בתחום מדעי הרוח בזכות היותם בעלי מיומנויות וכישורים חברתיים ותרבותיים חיוניים. לתפיסתם, בוגרים אלה הם בעלי עומק רעיוני, בעלי ידע בשפות ובעלי תפיסת עולם מורכבת המאפשרת לאדם להתנהל ב"כפר הגלובלי" וליצור קשרים בין-תרבותיים.

(1) פרופ' עליזה שנהר היא חוקרת ספרות ועומדת בראש המכללה האקדמית עמק יזרעאל.

(2) סיסמוגרף — מכשיר הרושם אוטומטית את תנודות האדמה, כיוון ועוצמתו.

יש הרואים קשר בין הפיחות במעמד של מדעי הרוח ובין מדיניות ההפְּרָטָה⁽³⁾ של הממשלה, המביאה להחלשת המנגנונים המבטיחים רווחה לציבור. מדעי הרוח נחשבים השכלה לשמה, כלומר מקצועות הנלמדים לא לשם פרנסה, ולא כל אחד בחברה הישראלית כיום יכול להרשות לעצמו לרכוש השכלה לשמה בלבד. במדינות אחדות, למשל בגרמניה, המדינה משקיעה משאבים עצומים במדעי הרוח משום שהיא מכירה בחשיבותם. מדינת ישראל צריכה ללמוד מן הדוגמה הזו ולראות בירידה ברמת ההשכלה במקצועות ההומניסטיים בעיה חמורה. האפשרות שייפתח פער תרבותי גדול בין אנשי עסקים וממשל בישראל לבין אנשי עסקים וממשל באירופה, למשל, מסוכנת מאוד מבחינתנו.

פסקה ו

ייתכן אפילו שיש לשקול מחדש את שיטת הלימוד האקדמית הנהוגה כיום בישראל. לפי השיטה הנהוגה בישראל, כבר בשנה הראשונה הסטודנט בוחר להתמחות בחוג לימודים מסוים, שלא כמו עמיתו האמריקני, שבראשית דרכו האקדמית חייב לרכוש תשתית של השכלה הומניסטית כללית. כן, הגיעה העת לחייב את הסטודנטים בישראל ללמוד מגוון מקצועות עיוניים שאינם קשורים לתחום התמחותם, כדי שירכשו תשתית של השכלה הומניסטית רחבה.

פסקה ז

להכניס רוח לעסקים

מאמר 2

(מעובד על פי שביט, ז'⁽⁴⁾ [16 בנובמבר 2011]. "להכניס רוח לעסקים". דעות ynet.
אוחזר מ־<http://www.ynet.co.il/articles> ב־20 בינואר 2014)

בדיון ארוך השנים על החשיבות של מדעי הרוח מציינים בדרך כלל את חשיבותם הרבה בהנחלה ובשימור של הנכסים הרוחניים של עם, חברה וקהילה. אין ספק שלמדעי הרוח יש תרומה חשובה לכך, במיוחד בעידן הגלובלי של המאה העשרים ואחת שבו מתחדד הצורך לשמור על הייחודיות ועל השונות. אולם למדעי הרוח יש תפקיד חשוב לא פחות בפיתוח חשיבה חדשנית, יצירתית, ביקורתית וקוראת תיגר, כזו המבטיחה את חיוניותם של כל המדעים ושומרת עליהם מפני שביעות רצון עצמית ומפני התנוונות.

פסקה א

בקורסים שלי משתתפים תלמידים לתואר שני המגיעים מתחומי לימוד כמו כלכלה, מדעי המחשב ומשפטים. לא אחת הם מספרים שבניגוד לציפיותיהם, הלימודים של מקצועות בתחום מדעי הרוח קשים הרבה יותר מן הלימודים בתחום התמחותם. כשאני מנסה להבין את הקושי, שני גורמים עולים בדעתי: הקושי לפרש את המציאות והקושי לחשוב "מחוץ לקופסה". לימודי הרוח מקנים ללומד את היכולת לשאול שאלות, לסטות מן התלם, לקרוא טקסטים, לא טכנית ומְכֻנֶּית, אלא מתוך משמעות והקשר.

פסקה ב

(3) הפְּרָטָה — העברה או מכירה של חברות ממשלתיות או שירותים ציבוריים לחברות פרטיות.

(4) זוהר שביט היא פרופסור ביחידה למחקר התרבות, אוניברסיטת תל אביב.

מכל תחומי הדעת אין כמו מדעי הרוח להקנות את היכולת להפוך מידע לידיעה. לימודי ספרות, היסטוריה או פילוסופיה מפתחים את הספקנות ואת הדמיון היצירתי – כלים שבלעדיהם הידע נשאר מוגבל וקפוא. אנחנו חיים בעידן שיש בו נגישות עצומה למידע, ודווקא בעידן זה היכולת לברור את המידע, להבין אותו ולנתח אותו נעשית חיונית במיוחד. בשנים האחרונות גוברת ההכרה ביתרון זה של מדעי הרוח. בישראל לאחרונה יש לכך ביטוי ביוזמה שמטרתה לשלב בוגרים מתחום מדעי הרוח, האמנויות ומדעי החברה בניהול חברות עסקיות. מנהלי חברות ואנשי עסקים הפנימו את הרעיון שהכשרה במדעי הרוח מעצימה את עובדי החברה ופותחת לפניהם אופקים חדשים. לא מכבר התפרסם בעיתון כלכלי מאמר שכותרתו: "מה אנשי עסקים יכולים ללמוד מאמנים?". מתברר כי עולם העסקים גילה שהאמנות היא מקור שאפשר ללמוד ממנו לא מעט דברים, כמו יזמות, חדשנות, דרכים לנהל אנשים שקשה לנהלם והסתגלות לשווקים חדשים. אנשי עסקים שגילו לאחרונה את מדעי הרוח הבינו שיש לבחון מחדש את האמירה שהחזיקו בה עד כה: "אם אי-אפשר לחשב את זה, זה לא נחשב". במקומה הייתי מציעה להם לאמץ את האמירה: "אם זה לא חושב, זה לא נחשב".

פסקה ג

פסקה ד

מאמר 3

ללמוד בכיף או ללמוד מקצוע

(מעובד על פי שטרסלר, נ' (5) [28 באוגוסט 2012]. "ללמוד בכיף או ללמוד מקצוע". הארץ.

אוחזר מ-<http://www.haaretz.co.il> ב-20 בינואר 2014

הנתונים על פערי השכר שהוצגו השבוע אינם אמורים להפתיע. הכול יודעים כי מי שלומד הנדסה, מדעי המחשב או מנהל עסקים משתכר הרבה יותר ממי שלומד מדע המדינה, היסטוריה או פילוסופיה. ועוד הכול יודעים כי לעומת הראשונים המשתכרים כ-20 אלף שקל בחודש, האחרונים משתכרים כ-6,000 שקל בחודש.

פסקה א

לכן הפתיעו התגובות הכועסות של מי שלמדו מדעי הרוח או לימודי אסיה. הם כעסו על המדינה ועל השיטה, שהוכרזו אשמות בשכר המועט שהם משתכרים. יש לי בשורה לא נעימה בשבילם: הסתכלו במראה. שם תראו את האשם.

פסקה ב

מי שבחרו ללמוד משהו "כיפי" שקל ללמוד, שהוא בעצם תחביב נחמד, בלי להביא בחשבון את ההכנסה הזעומה בצדו, יבואו בטענות רק לעצמם. מי שרוצה ללמוד את כתבי אפלטון או לדון בתוצאות המהפכה הצרפתית, רשאי כמובן לעשות זאת, אך לפני כן כדאי לו לרכוש מקצוע מבוקש ומכניס. שאם לא כן, הוא דן את עצמו לשכר נמוך ולהתמרמרות מתמשכת.

פסקה ג

(5) נחמיה שטרסלר הוא פרשן לענייני כלכלה ועורך המדור הכלכלי של עיתון "הארץ" וחדשות ערוץ 2.

פסקה ד

אם לומדים משהו שאין לו ביקוש בשוק העבודה, אין לטעון אחר כך שהשכר נמוך מדי. גם אי־אפשר לדרוש מן המדינה להעסיק את כל בוגרי המכללות שלמדו את "מה שבא להם". אמנם כל לימוד הוא חשוב ומכובד, אבל התמורה שונה. גם המגזר הציבורי חשוב. הוא מספק חינוך, בריאות, ביטחון, תשתיות ורווחה, אך אין הוא יכול לקלוט את כל מי שלמד דיפלומטיה או היסטוריה.

פסקה ה

בוגרים בתחום מדעי הרוח החשים מקופחים נדרשים להבין ששכר כל עובד נקבע על פי ערך התפוקה שלו. מהנדס אלקטרוניקה אינו מקבל כך סתם 20 אלף שקל בחודש: העבודה שלו מייצרת תפוקה הנמכרת במחירים גבוהים. דבר זה מאפשר לבעל חברה שהעובד מועסק בה לשלם לו שכר גבוה וגם להרוויח בעצמו. עובדה זו והביקוש הגבוה לעובדים במקצועות אלה מובילים לשכר המכובד. אלה חוקי הכלכלה, והצעירים הכועסים צריכים להבין שהם אינם יכולים לשנות חוקים אלה.

פסקה ו

הפרשי השכר הגבוהים במשק מאותתים לנו מה כדאי ללמוד ומה לא. האיתות הנוכחי חד וברור: כדאי ללמוד את כל מה שקשור להיי־טק, להנדסה, למחשוב ולמדע, אם רוצים להגיע להכנסה גבוהה. זהו גם האינטרס של המדינה: כיום יש צורך מובהק בבוגרים מתחומי ההיי־טק והטכנולוגיה. תחומים אלה הם מנוע הצמיחה של המשק שמגביר את ההכנסות ואת היצוא, ומוביל לצמיחה כלכלית וליצירת מקומות תעסוקה.

/המשך בעמוד 6/

פרק ראשון – תחביר (48 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (חובה) ועל שתיים מן השאלות 2-5 (שאלות בחירה).
(לכל שאלה – 16 נקודות)

ענה על השאלות במחברת הבחינה.

1. שאלת חובה (16 נקודות)

לפניך קטע על פי פסקה ב במאמר 1, ובו ארבעה משפטים המסומנים בספרות IV-I. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחרי.

(I) כאשר המדינה הצעירה חיפשה את זהותה ואת שורשיה, נהרו עשרות סטודנטים לשיעורים בהיסטוריה יהודית ובמקרא. (II) אחר כך עסקה החברה בשאלת מקומה של ההווה הישראלית בין העמים שמסביב, ולכן החלו הסטודנטים לפקוד את חוגי הלימוד היסטוריה כללית, מדעי המדינה ויחסים בין-לאומיים. (III) המהפכות החברתיות בשנות השישים והשבעים העלו פלאים את הפופולריות של חוגי הלימוד פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית ורפואה. (IV) הצעירים התפנו לחיפוש עצמי, והפילוסופיה נהפכה לאחד התחומים המובילים.

א. העתק את מספרי המשפטים IV-I, וציין ליד כל מספר את הסוג התחבירי של כל משפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).

- אם המשפט מורכב – העתק ממנו את הפסוקית/פסוקיות, וציין את תפקידה/תפקידן התחבירי.
- אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – העתק את מילת/מילית הקישור המחברת בין איבריו.

- (I) משפט מורכב – "כאשר המדינה הצעירה חיפשה את זהותה ואת שורשיה".
– פסוקית תיאור (זמן)
- (II) משפט איחוי – ולכן
- (III) משפט פשוט
- (IV) משפט איחוי – ו

ב. העתק ממשפט I חלק כולל אחד, וציין את תפקידו התחבירי במשפט.

- את זהותה ואת שורשיה – *kei שס* /
- בהיסטוריה יהודית ובמקרא – *שואי שס*.

ג. המר את משפט I במשפט מסוג תחבירי כלשהו (פשוט, מורכב או איחוי) שיהיה בעל קשר לוגי של סיבה ותוצאה.

- המדינה הצעירה חיפשה את זהותה ואת שורשיה, על כן / לפיכך עשרות סטודנטים נהרו לשיעורים בהיסטוריה יהודית ובמקרא. /
- מכיוון ש / מאחר ש / משום שהמדינה הצעירה חיפשה את זהותה ואת שורשיה, נהרו עשרות סטודנטים לשיעורים בהיסטוריה יהודית ובמקרא. /
- בשל חיפוש הזהות והשורשים במדינה הצעירה, נהרו עשרות סטודנטים לשיעורים בהיסטוריה יהודית ובמקרא.

/המשך בעמוד 7/

שאלות בחירה (32 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 2-5 (לכל שאלה – 16 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

2.

לפניך שני משפטים מורכבים על פי מאמר 1. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הנורמה שהדגישה את ערך ההשכלה בקביעת מעמדו של משלח היד – נחלשה.

II. הנורמה המדגישה את התגמול הכלכלי – התחזקה.

א. לפסוקיות בשני המשפטים יש אותו תפקיד תחבירי – ציין מהו.

פסוקית ל'ואי'

ב. כתוב כל אחד מן המשפטים בלי הפסוקית.

I. הנורמה נחלשה.

II. הנורמה התחזקה.

ג. הסבר מהי התרומה של הפסוקיות במשפטים I-II.

פסוקיות ה'ואי' מרחיבות את המידע על הנורמות / מתארות אותן / אוסיפות פירוט

והרחבה / מאפשרות להבין באילו נורמות מדובר / יוזרות הבדל בין הנורמות /

מעניקות למשפט משמעות נוספת.

ד. האם אפשר להשתמש במילית השעבוד שפותחת את הפסוקית במשפט II כדי לפתוח את

הפסוקית במשפט I (בלי לעשות שינויים נוספים במשפט I)? נמק את תשובתך.

אי-אפשר להשתמש במילית השעבוד שפותחת את הפסוקית במשפט II כדי לפתוח

את הפסוקית במשפט I מאחר שהפועל הפותח את הפסוקית במשפט I הוא פועל

בעבר, ואילו ה"א הזיקה יכולה להופיע רק בפסוקית הפותחת בפועל בהווה.

ה. בין שני המשפטים יש קשר לוגי.

כתוב את שני המשפטים במשפט אחד שיבטא את הקשר הלוגי ביניהם.

הנורמה שהדגישה את ערך ההשכלה בקביעת מעמדו של משלח היד – נחלשה, ואילו /

לעומת זאת הנורמה המדגישה את התגמול הכלכלי – התחזקה.

3.

לפניך שני משפטים מורכבים על פי מאמר 3. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מי שלומד הנדסה, מדעי המחשב או מנהל עסקים, משתכר שכר גבוה.

II. מי שרוצה ללמוד את כתבי אפלטון, רשאי כמובן לעשות זאת.

א. העתק כל אחד מן המשפטים, ותחם בו את הפסוקית.

- מי שלומד הנדסה, מדעי המחשב או מנהל עסקים, משתכר שכר גבוה.

- מי שרוצה ללמוד את כתבי אפלטון, רשאי כמובן לעשות זאת.

ב. ציין את התפקיד התחבירי המשותף לשתי הפסוקיות.

פסוקית נושא

ג. במאמר 3 מוצאים משפטים רבים בעלי דגם זה של פסוקית.

שער מדוע הרבה הכותב להשתמש במאמרו בדגם הזה של הפסוקית.

השימוש בדגם זה של פסוקית הנושא מאפשר לומר אמירה כללית שאינה מתייחסת

לציבור ספציפי / מאפשרת לדבר על כל אחד.

ד. לפניך שני משפטים נוספים, הממוספרים בספרות III ו-IV. קרא אותם, וענה על הסעיפים

שאחריהם.

III. משהחלטת ללמוד מדעי הרוח, דגת את עצמך לשכר נמוך.

IV. מתברר כי עולם העסקים גילה את האמנות.

(1) באיזה מן המשפטים, III או IV, יש פסוקית בעלת אותו תפקיד תחבירי כמו בפסוקיות

במשפטים I ו-II? ציין את מספר המשפט.

במשפט IV

(2) ציין מהו התפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט האחר.

פסוקית תיאור

4.

לפניך קטע מפסקה ה' במאמר 1. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

הידרדרות דומה במצב הפקולטות למדעי הרוח בארצות-הברית נבלמה בסוף שנות השמונים של המאה העשרים בזכות חברות עסקיות גדולות. הן החלו לחפש עובדים חדשים בוגרי אוניברסיטאות, בעלי השכלה עיונית רחבה בתחום מדעי הרוח.

א. על פי הקטע, נסח שלושה משפטים פשוטים ועצמאיים, וכתוב אותם בסדר שיבטא את רצף האירועים.

- (1) חלה הידרדרות במצב הפקולטות למדעי הרוח בארצות-הברית.
- (2) בסוף שנות השמונים חברות עסקיות גדולות החלו לחפש עובדים חדשים בוגרי אוניברסיטאות, בעלי השכלה עיונית רחבה בתחום מדעי הרוח.
- (3) ההידרדרות במצב הפקולטות נבלמה.

ב. על פי המידע בקטע, כתוב משפט מסוג תחבירי כלשהו (פשוט, מורכב או איחוי) שיהיה בעל קשר לוגי של סיבה ותוצאה, וציין את סוג המשפט שכתבת.

- ההידרדרות במצב הפקולטות למדעי הרוח בארצות-הברית נבלמה בזכות החיפוש של חברות עסקיות גדולות אחר עובדים בוגרי אוניברסיטאות, בעלי השכלה עיונית רחבה. - משפט פשוט /
- ההידרדרות במצב הפקולטות למדעי הרוח בארצות-הברית נבלמה בסוף שנות השמונים של המאה העשרים, משום שחברות עסקיות גדולות החלו לחפש עובדים חדשים בוגרי אוניברסיטאות, בעלי השכלה עיונית רחבה. - משפט מורכב /
- חברות עסקיות גדולות החלו לחפש עובדים חדשים בוגרי אוניברסיטאות בעלי השכלה עיונית רחבה, ולכן ההידרדרות נבלמה. - משפט איחוי

5. א.

לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. במדינות אחדות, למשל בגרמניה, המדינה משקיעה משאבים עצומים במדעי הרוח משום שהיא מכירה בחשיבותם.

II. כיום יש צורך מובהק בבוגרים מתחומי ההיי-טק והטכנולוגיה, מנועי הצמיחה של המשק, שמגבירים את ההכנסות, היצוא, הצמיחה והתעסוקה.

(1) ציין את הסוג התחבירי המשותף לשני המשפטים I ו-II:

פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).

אורכ

(2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף לחלקים המסומנים בקו במשפטים.

תאורה

(3) לשם מה משתמשים בכתיבה בחלקים בעלי תפקיד תחבירי כמו זה שצינת בסעיף (2)?

לתאורה תפקידים שונים כמו פירוט, הדגמה, הבהרה, ציטוט וכדומה.

ב. לפניך שני משפטים II-I, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מדעי הרוח מפתחים את הספקנות ואת הדמיון היצירתי — כלים שבלעדיהם הידע נשאר מוגבל וקפוא.

II. כשאני מנסה להבין את הקושי, שני גורמים עולים בדעתי: הקושי לפרש את המציאות והקושי לחשוב "מחוץ לקופסה".

(1) העתק מכל אחד מן המשפטים I ו-II את הביטוי המכליל.

משפט I: כלים. משפט II: שני גורמים.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של הביטוי המכליל במשפט II.

שני גורמים – נושא.

/המשך בעמוד 11/

פרק שני — מערכת הצורות (52 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 6 (חובה) ועל שתיים מהשאלות 7-10 (שאלות בחירה).

6. שאלת חובה (16 נקודות)

א. לפניך קטע על פי מאמר 3, ובו מילים מודגשות. קרא אותן, וענה על הסעיפים שאחריו.

בוגרים במדעי הרוח הִגִּיבוּ בכעס על נתוני השכר. בוגרים אלה הִחֲשִׁים מקופחים
נדרשים לְהִבָּיֵן ששכר כל עובד נקבע על פי ערך הַתְּכַוֵּנָה שלו ועל פי הַבְּקוּשׁ
שיש למקצוע שלמד.

(1) איזו מן המילים המודגשות יוצאת דופן מבחינת הגזרה שלה? ציין את גזרתה.

ביקוש – שִׁכָּר הַשְּׂכָרִים

(2) העתק מן המילים המודגשות את שם הפועל, וכתוב לו שם פעולה מאותו השורש

ומאותו הבניין.

לְהִבָּיֵן – הִכָּנָה

(3) העתק מן המילים המודגשות את שם הפעולה, וכתוב לו שם פועל מאותו השורש

ומאותו הבניין.

ביקוש – לְבַקֵּשׁ

(4) מבין הפעלים (ובכללם שם הפועל), איזה פועל יוצא דופן מבחינת הבניין?

ציין את בניינו.

חשים – בִּנְיִין קָם

ב. לפניך משפטים, ובהם שני פעלים מודגשים.

— יש סטודנטים הַמְרִשִּׁים לעצמם לרכוש השכלה לשמה.

— הידע שיש לבוגרים במדעי הרוח מְרִשִּׁים את החברות העסקיות.

במה דומים ובמה שונים שני הפעלים המודגשים מבחינת השורש, הבניין, הגוף והזמן?

שני הפעלים זהים בבניין (הפעיל) ובזמן (הווה), ושונים בשורש (הראשון ר-ע/י והשני ר-ע/א).

והשני ר-ע/א (הראשון רביס, והשני יחיד).

שאלות בחירה (36 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 7-8), ושתיים מתחום השם (שאלות 9-10). עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים (לכל שאלה – 18 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

הפועל

7. א. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- הצעירים הִתְפַּנּוּ לחיפוש עצמי, והפילוסופיה נהפכה לאחד התחומים המוֹבִילִים באוניברסיטאות.
 - מדעי הרוח מְקַנִּים את היכולת לִסְטוֹת מן התלם.
 - כשאני מנסה להבין את הקושי, שני גורמים עוֹלִים בדעתי.
 - הצעירים הכועסים צריכים להבין שהם אינם יכולים לִשְׁנוֹת את חוקי הכלכלה.
 - הפופולריות הַמְשִׁתָּנָה של חוגי הלימוד באוניברסיטאות משקפת את פניה של החברה הישראלית.
 - כותבת המאמר הַשְׁוֹתָה בין מעמדם של מדעי הרוח בגרמניה ובין מעמדם בישראל.
- א. (1) איזה מן הפעלים המודגשים יוצא דופן מבחינת הגזרה שלו? ציין את הגזרה שלו.

אובילים – גזרת נחי פ"ו

(2) מהי הגזרה המשותפת לשאר הפעלים?

גזרת נחי ל"ה

ב. מייין את הפעלים המודגשים לארבע קבוצות לפי הבניין. ציין את הבניין של כל קבוצה.

התפעל	הפעיל	קל	פיעל
התפנו	אובילים	לסוּת	לשנות
משתנה	מקנים	עולים	
	השוותה		

ג. ציין את השורש של כל אחד מן הפעלים: מְשִׁתָּנָה, הַשְׁוֹתָה.

משתנה – ש-נ-י / ה

השוותה – ש-ו-י / ה

8. א.

לפניך קטע על פי מאמר 1, ובו פעלים מודגשים. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.
נוֹסֵף על הירידה התלולה במספר הסטודנטים הנרשמים לחוגי לימוד במדעי הרוח
 ניכרת ירידה של ממש גם ברמת הסטודנטים המתקבלים ללימודים בחוגים אלה.
 כאן כדאי ש**נִשְׁאַב** עידוד מן הניסיון האמריקני: הידרדרות דומה במצב הפקולטות
 למדעי הרוח בארצות-הברית **נִבְלָמָה** בזכות חברות עסקיות גדולות.
 כדאי גם ש**תִּשְׁקַל** מחדש שיטת הלימוד האקדמית בישראל.
 חברה שבראשה לא עומדים בוגרים בתחום מדעי הרוח **נִדְוָנָה** להידרדרות בתחומי
 התרבות והפוליטיקה.

(1) מן הפעלים המודגשים העתק למחברתך את הפועל היוצא דופן מבחינת הבניין, וציין את הבניין שלו.

נשאב – בניין קל

(2) מהו הבניין המשותף לשאר הפעלים?

בניין נפעל

(3) ציין את התפקיד של האות נו"ן בכל אחד מן הפעלים **נִשְׁאַב**, **נִבְלָמָה** שבקטע.

תפקיד הנו"ן בפועל "נשאב": נטיית הפועל – כאן וזוף / נטיית העתיד כזוף

ראשון רבים / אות אית"ן לציון העתיד כזוף ראשון רבים.

תפקיד הנו"ן בפועל "נבלמה": חלק מתבנית הבניין / נו"ן se נפעל.

ב. לפניך משפט, ובו פועל מודגש.

לימודי ספרות, היסטוריה או פילוסופיה מפתחים את הספקנות ואת הדמיון היצירתי –
 כלים שבלעדיהם הידע נשאר מוגבל ו**קִפּוּא**.

(1) כתוב את השורש, הבניין והגוף של המילה **קִפּוּא**.

ק-פ-א, בניין קל, זוף יחיד

(2) כתוב משפט משלך, ושכך בו את המילה **קִפּוּא** באותו הבניין, בזמן עתיד ובגוף מדבר.

דוגמה למשפט: אם לא אלבש מעיל, אקפא מקור בט"ו.

(3) אילו מן המילים שלפניך הן באותה הגזרה של המילה **קִפּוּא**?

קרוי, בדוי, מצוי, רצוי, ראוי

קרוי, מצוי

השם

9. א.

לפניך רשימה של שמות עצם.

מוֹסָד, מְשִׁימָה, מְקוֹם, מְשִׁיכָה, מְמַשְׁלָה, מִידָע, מְגֹזֵר, מוֹלְדֵת
(1) מיין את השמות שברשימה לשלוש קבוצות על פי הגזרה, וציין את הגזרה של כל קבוצה.

נח' כ"ו/ו	נח' ע"ו	שם
מוסד	משימה	משיכה
מידע	מקום	ממשלה
מולדת		מזכר

(2) העתק מן הרשימה את המילים שיש בהן מ"ם שורשית.

משימה, מקום, משיכה, ממשלה

(3) העתק מן הרשימה שלוש מילים במשקל מְקָטֵל.

מוסד, מקום, מזכר, מידע

ב.

לפניך משפט, ובו מילה מודגשת.

יש הרואים קשר בין הפיחות במעמדם של מדעי הרוח ובין מְדִינִיּוֹת ההפרטה של

הממשלה, המביאה להחלשת המנגנונים המבטיחים רווחה לציבור.

במה שונה המילה מְדִינִיּוֹת מן המילים ברשימה שבסעיף א מבחינת דרך התצורה שלה?

דרך התצורה Se "מדיניות" היא קווית, ואילו דרך התצורה Se האילים ברשימה היא

מסורגת. / דרך התצורה Se "מדיניות" היא בסיס + צורן סופי, ואילו דרך התצורה Se

האילים ברשימה היא שורש ומשקל.

10. א.

- לפניך משפטים, ובהם שמות מודגשים.
- לימודי ספרות, היסטוריה או פילוסופיה מפתחים את הסיפקנות.
 - הדרך־רוח דומה במצב הפקולטות למדעי הרוח נבלמה בסוף שנות השמונים.
 - בעידן הגלובלי מתחדד הצורך לשמור על ה־חונדיות ועל השונות.
 - עולם העסקים גילה שהאמנות היא מקור שאפשר ללמוד ממנו לא מעט דברים, כמו יִצְמוֹת.

(1) איזה מבין השמות המודגשים לא נוצר בדרך של בסיס וצורן סופי?

הִידְרָרוֹת

(2) מהי המשמעות של הצורן הסופי בכל שאר השמות?

הפֶּשֶׁט / מִילָה מופשטת

ב.

לפניך כמה תחומי לימוד אקדמיים.

כִּלְכֵּלָה, חֶשְׁבוֹנָאוֹת, תִּקְשֻׁרֶת, מְקָרָא, בִּלְשָׁנוֹת, רוֹקְחוֹת

(1) מיין את השמות לשתי קבוצות על פי דרך התצורה, וציין את דרך התצורה של כל קבוצה.

תצורה מסורגת / שורש ומקל	תצורה קווית / בסיס וצורן סופי
כִּלְכֵּלָה	חשבוֹנָאוֹת
תקשורת	בלשנות
מקרא	רוקחות

(2) לפניך הצירוף: מְנַהֵל צְבוּרִי.

ציין מהי דרך התצורה של כל אחת מן המילים: מְנַהֵל, צְבוּרִי.

מְנַהֵל – תצורה מסורגת / שורש ומקל

צְבוּרִי – תצורה קווית / בסיס וצורן סופי

(3) לפניך משפט, ובו מילה מודגשת.

מדעי הרוח מפתחים אצל בוגריהם בְּקִרְתִּיּוֹת וחדשנות.

פָּרַט את דרך התצורה של המילה בְּקִרְתִּיּוֹת (שלשה שלבים).

שורש ב-ק-ר + קִטְלָה ← בְּקִרְתִּי ← בְּקִרְתִּי + X (צורן סופי לציירת שם

תואר) ← בְּקִרְתִּי + X ות (צורן סופי לציירת שם עצם מופשט) ← בְּקִרְתִּי

בהצלחה!